

POROČILA O DELOVANJU ETNOLOŠKIH INSTITUCIJ V LETU 1996

Aleš Gačnik
Andrej Brence

POROČILO O DELU NA ODDELKU ZA ETNOLOGIJO V POKRAJINSKEM MUZEJU PTUJ V LETU 1996

1. Splošni oris dela na Oddelku za etnologijo

V načrtu dela Oddelka za etnologijo za leto 1996 smo si začrtali najrazličnejše akcije in dejavnosti, povezane tako z dokumentarnim kot z raziskovalnim in prezentacijskim delom. Kljub ambiciozno zastavljenim projektom s skrbjo ugotavljam, da se stvari v celoti niso skoraj nič premaknile na boljše - vendar ne po naši krivdi. Še vedno nimamo prostorov, v katerih bi lahko predstavili vsaj nekajem iz naše regionalne ljudske kulture.

2. Nerealizirani projekti, povezani z načrtom dela v letu 1996

1) Čeprav je bila razstava *Zgodbe o maskah* opredeljena kot prednostna muzejska akcija, do njene uresničitve vse do danes še ni prišlo. S kolegom Andrejem Brenčetom sva, tako po vsebinski kot po finančni plati, pripravila okoli 10 najrazličnejših verzij razstave.

2) Med podobne "tragične" in do sedaj neuresničene projekte lahko uvrstimo tudi izdajo CD plošče Milka Lazarja *Mil o kurentu*. Ambientalna glasba za razstavo je bila pripravljena in posneta za projekt *Mitologija Žoharjevega kurenta* (1995) in je predstavljala pionirsko tovrstno delo v svetovnem muzealstvu. Kljub velikemu povpraševanju po tem izdelku, tako v Sloveniji kot v tujini (do sedaj je narejen *master CD*, besedila v slovenskem in angleškem jeziku, fotografije, oblikovalski koncept, predračuni itn.), do izdaje CD plošče še ni prišlo kljub mnogim priložnostim, ki so se ponujale v našem okolju. Naj med njimi omenim le 16. srečanje (konvencijo) *Združenja evropskih karnevalskih mest*.

3) Kljub številnim predračunom in selekcijam gradiva nismo mogli odkupiti niti enega predmeta, povezanega z dediščino šemljenja in maskiranja. Ti nakupi bi bili namenjeni ustanovitvi temeljnega fonda predmetov za stalno muzejsko zbirko mask.

3. Premiki

Pri programu za leto 1996 smo v skladu s strategijo oddelka posvetili osrednjo pozornost urejevanju stare dokumentacije in ustvarjanju nove. Največ smo dosegli pri urejevanju fototeke. Gospa Vlasta Muršec (ki je bila zaposlena ob razpisu javnih del) je v slabih petih mesecih evidenčno uredila okoli 6400 fotografij ter 1200 hemerotečnih enot! Kljub izredni marljivosti, ustrežnosti in zavidljivim rezultatom dela je omenjena gospa, ko je našla delo za nedoločen čas, na žalost zapustila PMP.

V drugi polovici leta 1996 je dokumentalistična dela prevzela gospa Smiljana Kovačec, nekdanja računovodkinja muzeja. V prvi vrsti je urejevala hemeroteke. Zaradi zdravstvenih težav pa je to delo opravljala le krajši čas, tako da je potem delo pri urejevanju dokumentacije ponovno zastalo.

Zastalo pa je tudi delo na področju ustvarjanja prepotrebne nove dokumentacije, saj smo bili v drugi polovici leta priče velikim omejitvam našega strokovnega dela. Pod taktirko novega v. d. direktorja Ivana Vidoviča, ki je bil zadolžen za pripravo sanacijskega programa muzeja, smo bili deležni izrednih omejitev, ki so se še zlasti kazale v strokovnem delu (skoraj popolno omejevanje službenih poti, nakupa strokovne literature itn.).

Delo na oddelku je potekalo v skladu z "realnimi" finančnimi možnostmi muzeja. Žal so naša kreativnost, inovativnost, energija in odlično zastavljeni projekti postali predmet neke nove vsebinske (programske) in finančne podobe PMP. Upam, da bodo nekateri zastavljeni projekti iz leta 1996 uresničeni vsaj v letu 1997! Žal pa za sedaj ni pravih razlogov za optimizem.

4. Pregled dejavnosti in dela višjega kustosa Aleša Gačnika, vodje Oddelka za etnologijo, ter kustosa Andreja Brenčeta

4.1. Aleš Gačnik

Usklajeval sem delovne naloge (v smislu vodenja in načrtovanja) na Oddelku za etnologijo s študijskimi obveznostmi na podiplomskem doktorskem študiju na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo:

- bil sem strokovni vodja *36. kurentovanja na Ptuj*;

- nadaljeval sem z angažiranim dokumentiranjem etnološke dediščine na našem območju (okoli 1500 fotografij);

- bil sem član ekipe recenzentov na regijskem srečanju mladih raziskovalcev (recenziral sem devet raziskovalnih nalog);

- kot zunanji sodelavec zavoda *Bistra (biri za strateško tehnološki razvoj)* sem aktivno sodeloval pri razvoju projekta *Center humanističnih dejavnosti na Ptuj* ter pri oblikovanju strategije, vizije in vzpostavitve izpostave ZRC SAZU na Ptuj;

- s *Filatelističnim društvom Ptuj in Pošto Slovenije* sem sodeloval pri izdaji dveh znamk, žiga, FDC in *maksimum karte* z motivom korantov;

- *Filatelističnemu društvu Ptuj* sem nudil strokovno pomoč pri izdaji serije kuvert z motivi kurentov Borisa Žoharja ob 36. kurentovanju;

- s *Filatelističnim društvom Ptuj* sem kot avtor fotografij sodeloval pri izdaji spominske kuverte ob *16. konvenciji Združenja evropskih karnevalskih mest*;

- sodeloval sem pri dokumentarnem filmu *Med orači* v produkciji Televizije Slovenija;

- udeležil sem se *16. konvencije Združenja evropskih karnevalskih mest (FECC)* v Mariboru in na Ptuj;

- v organizaciji SMD sem si ogledal mednarodni muzejski sejem (*SIME*) v Benetkah;

- pripravil in organiziral sem strokovne oddelčne ekskurzije po slovenskih in avstrijskih (Gradec in okolica) etnoloških muzejih in zbirkah;

- pripravljaval sem gradivo za fototeko in hemeroteke ter urejeval knjižnično gradivo na našem oddelku;

- organiziral sem akcijo sistematičnega dokumentiranja etnološke dediščine v

občini Desternik - Trnovska vas;

- s predstavniki *Slovenske vinske akademije* sem sodeloval pri izdelavi strokovnih izhodišč za bodoči *Vinološki muzej na Ptuj*;

- s kolegi iz muzeja sem sodeloval pri konceptiranju otroškega razstavišča v *OŠ Ivanjkoct*;

- kot član uredniškega odbora (področje etnologije) sem sodeloval pri izdaji *6. Ptujkega zbornika*;

- pridobil sem naziv višji kustos etnolog;

- kot edinega slovenskega raziskovalca so me sprejeli v *Evropsko združenje karnevalskih mest (FECC)*;

- bil sem povabljen na dva velika mednarodna kongresa, toda žal se nobenega nisem mogel tudi udeležiti:

1) Mednarodnega kongresa etnoloških muzejev v Bukarešti,

2) Mednarodnega komiteja za muzeologijo (ICOFOM/ICOM) v Rio de Janeiru. Kljub temu pa sem na velikem mednarodnem simpoziju sodeloval s pisnim prispevkom o metodologiji muzejske kritike in o razmerju med muzeologijo in umetnostjo.

- V mesecu novembru in decembru sem bil na pettedenskem študijsko-raziskovalnem in muzejsko-muzeološkem delu v Belgiji. V *Mednarodnem muzeju mask in karnevalov (Binche)* sem na novo identificiral slovensko gradivo in ga ločil od gradiva nekdanje Jugoslavije (muzealije, AV dokumentacija, literatura...). Pripravil pa sem tudi nekaj kratko-ročnih izhodišč za spremembo prezentacije slovenskih mask ter izoblikoval izhodišča za nadaljnji razvoj slovenske dediščine v tej pomembni mednarodni instituciji. V študijskem pogledu sem se ukvarjal s primerjalnim študijem tradicionalnih evropskih mask, z muzeološkimi analizami tega in podobnih muzejev itn. Pridobljene informacije in znanje bom uporabil tako za doktorsko disertacijo kot pri realizaciji stalne postavitve mask v PMP.

- V letošnjem letu je moja bibliografija bogatejša za 15 enot, tako v domačih kot tujih strokovnih revijah.

4.2. Andrej Brence

- V depoju sem urejal gradivo iz keramike. Ves popis sem vnesel v računalnik.

- Obdelal sem fond mask (opise mask, ureditev ČB fotografij, DIA posnetkov). Vse podatke sem vnesel v računalnik.

- Od *Folklornega društva Ptuj* smo pridobili arhiv v zvezi s kurentovanjem. Arhiv zajema obdobje od leta 1963 do

1987. Pregledal sem dokumente, ki so sedaj urejeni in popisani v 42 mapah. Prav tako so nam predali tudi fotodokumentacijo. Tu gre za fotografije s kurentovanjem, ki so večinoma v črno-beli tehniki. Gre za okoli 650 fotografij, brez negativov. Vse fotografije so sedaj urejene. Arhiv in fotodokumentacija se vodita posebej kot fond Folklornega društva Ptuj.

- V skladu z načrtom dela sem pričel z obdelavo dokumentov za historični pregled kurentovanja in dogajanj, ki so z njim povezana.

- S *Ptonirsko knjižnico Tabor iz Maribora* sem sodeloval pri razstavi o pustnem šemljenju. Razstava je bila odprta 12. 2. 1996 v prostorih knjižnice.

- V pustnem času sem dokumentiral kurentovanje v Ptuj, pustne povorke v Cirkulanah, Vidmu, Dornavi, Zahovcih in Markovcih ter Ormožu. Dokumentiral sem tudi *Jurjev sejem* v Ptuj in *Dobrote slovenskih kmetij, Martinovanje* in *Katarinin sejem*.

- Vodil sem očiščevalna in depojska dela v prostorih grajske žitnice ter skrbel za posege na restavriranju gradiva.

- Za oddelek sem pridobil 35 predmetov. Gospa Canjko iz Maribora nam je poklonila šivalni stroj. Od gospe Alič s Ptujja pa smo odkupili 34 predmetov, predvsem sodarsko orodje.

- Napisal sem besedilo o sejmih in kurentovanju za *Vodnik po Ptuj*, ki je izšel v drugi polovici leta. Za revijo *Etnolog* pa sem napisal članek *Vinarski muzej v Ptuj od ustanovitve leta 1937 do otvoritve 1946*.

Nataša Konestabo

POROČILO ETNOLOŠKEGA ODDELKA POKRAJINSKEGA MUZEJA MURSKA SOBOTA ZA LETI 1995 IN 1996

Celotno raziskovalno in razstavno delo v letih 1995 in 1996 je bilo podrejeno oblikovanju koncepta in uresničevanju nove postavitve stalnih zbirk soboškega muzeja. Razstavljeno gradivo s pripadajočim katalogom bo prvič predstavilo izbrana poglavja, predmete in pojave, s katerimi bo mogoče poudariti

etnične, konfesionalne, gospodarske, bivalne, umetnostne, socialne in duhovne koordinate pokrajine ob Muri od najstarejših časov do danes. S svojimi prispevki so se vabilu odzvali slovenski in madžarski etnologi, arheologi, zgodovinarji, slavisti, umetnostni zgodovinarji in arhitekti.

Zbiranje, evidentiranje in dokumentiranje gradiva

Večkratne prekinitev v delu kustosov etnologov v zadnjih desetih letih so povzročile pomanjkljivo dokumentiranje in varstvo hranjenega gradiva v muzejskih zbirkah ter dopolnjevanje slikovnega gradiva etnološkega oddelka. Ves čas, odkar sem nastopila delo kot pripravnica, pravzaprav poteka temeljita revizija stanja v depoju in v inventarnih knjigah, da bi prišli do popolnejšega pregleda nad etnološkim fondom muzealij.

V tem obdobju sem po večletni prekinitvi opravila inventarizacijo 158 fotografij - negativov, 89 diapozitivov ter vzpostavila še neobstoječo hemeroteko za potrebe etnološkega oddelka, ki sem jo uredila po veljavni etnološki klasifikaciji; 135 člankov iz dnevnega in tedenskega lokalnega časopisja obsega interpretacije sestavin in pojavov lokalne gnotne, družbene in duhovne kulture ter aktualizira problematiko folklornih prireditev in muzejskih ter muzeoloških prizadevanj.

V omenjenem obdobju je bil poudarek na zbiranju tekstilij in drobnih predmetov za potrebe stalne postavitve, ki dopolnjujejo oblačilno in stanovanjsko podobo 60. in 70. let. Iz nekdanje gostilne Toplakovih v Dobrovniku sem pred rušitvijo objekta pridobila in prevzela darovani gostilniški inventar in za simbolično ceno prevzela opremo, ki priča o stanovanjski kulturi in likovnem obzorju zadnjih prebivalcev nekdanje Medvenove hiše v delavski mestni četrti, v kateri se je najbolj ohranil ruralni arhitekturni fond v Murski Soboti.

Varovanje gradiva

Zaradi zaščite in boljše preglednosti gradiva v muzejskih zbirkah smo avgusta 1996 preselili v galerijske prostore vse muzejske zbirke, da bi reorganizirali depoje in v posameznih prostorih uredili stene, stropne in električno napeljavo ter tako omogočili dostop do gradiva.

Za potrebe nove muzejske postavitve so bili leta 1996 v muzejskih delavnicah opravljeni večji konservatorski posegi na 16 lesenih in kovinskih predmetih iz etnološke zbirke. Najzahtevnejši stro-